

FUNCTIONARUL , PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ
SUPPLEMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Ziua autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală

Stimați colegi,

Al zecelea an, în Republica Moldova este marcată sărbătoarea profesională - Ziua autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală.

Este un prilej frumos pentru a Vă adresa cele mai sincere felicitări și urări de bine, sănătate și prosperitate.

Rolul autorităților locale în viața fiecărui cetățean este incontestabil. Pe parcurs s-a demonstrat, că comunicarea permanentă, schimbul de idei, aplicarea bunelor practici, crearea parteneriatelor durabile, cooperarea cu organisme internaționale și organizații neguvernamentale stau la baza unei guvernări locale democratice și de succes. Iar devotamentul și eforturile comune pe care le întreprindeți zilnic cu multă fermitate și pricepere, cu spirit de inițiativă, perseverență și receptivitate față de cetățeni sunt parte a unei contribuții majore aduse de către fiecare dintre Dumneavoastră la prosperarea localităților țării noastre.

Suntem mândri, că Academia de Administrare Publică contribuie la eficientizarea activității autorităților publice locale și calitatea serviciilor prin instruirea și dezvoltarea profesională a personalului din cadrul autorităților publice locale și a oficialilor aleși și reiterăm deschiderea noastră pentru maximă colaborare care, indiscutabil, va contribui la consolidarea capacităților autorităților publice locale.

Vă dorim să activați și în continuare cu dedicație, obiectivitate, fidelitate și profesionalism. Cât mai multe idei inovatoare și proiecte realizate. Să aveți parte de pace, fericire și belșug în familiile D-voastră.

Oleg BALAN,
rectorul Academiei de Administrare Publică,
doctor habilitat, profesor universitar

Analiza Legii bugetului de stat pentru anul 2022 prin prisma alocațiilor bugetare pentru administrația publică

În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, din 24 decembrie 2020, a fost publicată Legea bugetului de stat pentru anul 2022, în vigoare de la 1 ianuarie 2022. Astfel, potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2022, nr. 205 din 6 decembrie 2021, veniturile bugetului de stat vor constitui 50,1 miliarde de lei, cu 9,2% mai mult decât a fost precizat pentru anul 2021, cheltuielile – 65,2 mld. lei, în creștere cu 13,2% față de

indicatorul precizat pentru anul curent, iar deficitul bugetar va atinge 15,1 mld. lei.

Potrivit documentului, la situația din 31 decembrie 2022 datoria de stat internă nu va depăși 39575,3 mil. lei, iar datoria de stat externă – 63735,8 mil. lei.

Proiectul de lege a bugetului de stat pentru anul 2022 a fost elaborat pe fundalul continuării pandemiei de COVID-19, concomitent cu situația de alertă în sectorul energetic, precum și a

impactului acestor situații asupra bugetului public național.

Principalul risc macroeconomic pentru estimările bugetare este asociat unei creșteri mai mici a PIB comparativ cu cea prognozată. Astfel, prognoza inexactă sau fluctuantă influențează mult poziția bugetar-fiscală estimată.

Privit din perspectiva bugetului, subestimarea PIB are efecte directe asupra estimării veniturilor (în

sensul subestimării acestora), a limitei soldului bugetar, permis de lege, fiind stabilit ca pondere în PIB, precum și asupra nivelului de îndatorare a țării (ca pondere în PIB).

Previziunile macroeconomice conțin, de asemenea, multe incertitudini, deoarece acestea depind, în mare măsură, de ritmul pandemiei COVID-19 din lume și din Republica Mol-

(Continuare în pag. 2)

dova, cât și de măsurile de combatere, adoptate de țările afectate.

Practica existentă pentru diminuarea riscurilor asociate estimărilor PIB în scopurile bugetare se realizează prin reestimarea periodică a prognozelor indicatorilor macroeconomici.

Prognoza veniturilor reprezintă un alt factor important în determinarea poziției fiscale a unei țări. O supraestimare a veniturilor ar conduce la un deficit mai mare decât cel planificat. O subestimare a acestora ar limita deciziile de alocare a resurselor financiare și drept, consecință ar influența indirect posibilitățile de dezvoltare economică și socială.

Prognoza veniturilor este influențată de prognozele indicatorilor macroeconomici, precum și de deciziile de politică în domeniul impozitelor și taxelor.

Măsurile de politică fiscală și vamală pentru anul 2022 au drept scop consolidarea veniturilor bugetare printr-o administrare fiscală și vamală eficientă, soluționarea constrângerilor economice și asigurarea dezvoltării durabile a Republicii Moldova, în contextul proceselor economice și sociale existente. Sprijinirea redresării economice, diminuarea impactului crizei provocate de pandemia de COVID-19, asigurarea suportului pentru mediul de afaceri, îmbunătățirea nivelului de trai reprezintă acțiuni de importanță primordială pentru Guvernul Republicii Moldova și economia țării.

Finanțele publice sunt supuse unor presiuni semnificative din cauza creșterii cheltuielilor în sănătate, asistență și protecție socială, susținerea economiei, precum și pentru sectorul energetic. Revizuirea urgentă și semnificativă a indicatorilor bugetari pe termen scurt, concomitent cu implementarea unui pachet de măsuri fiscale, a

fost un răspuns prompt la efectele pandemiei și ale crizei energetice.

Modificările cheltuielilor bugetare vizează, în mare parte, asigurarea finanțării sistemului de sănătate, protecție socială, precum și pentru a depăși consecințele situației excepționale create în sectorul energetic.

Legea privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală 181/2014 prevede un mecanism de corectare a cheltuielilor bugetare, în caz că acestea sunt supraestimate (prevenirea deficitului mai mare decât cel planificat, în rezultatul reducerii veniturilor).

Parametrii bugetului public național au fost estimați, reieșind din prognoza indicatorilor macroeconomici pentru anii 2022-2024, precum și din obiectivele politicii bugetar-fiscale.

La estimarea volumului veniturilor bugetului public național pentru anul 2022 au fost luate în considerație măsurile politicii fiscale și vamale, impactul cărora se estimează ca pierderi bugetare în sumă de 332,6 mil. lei.

Veniturile bugetului public național pentru anul 2022 se estimează în sumă de circa 80 872,9 mil. lei, cu 7 326,2 mil. lei sau cu 10,0% mai mult față de cel aprobat (modificat) pe anul 2021, iar ca pondere în PIB - la nivel de 31,6 la sută.

În structura bugetului public național, încasările veniturilor bugetului de stat dețin 61,9% și vor însuma 50 049,6 mil. lei (fără transferuri). În comparație cu sumele aprobate (modificate) pe anul 2021, aceste venituri vor crește cu 4 207,2 mil. lei sau cu 9,2 la sută.

Majorarea veniturilor bugetului de stat se va produce exclusiv datorită creșterii impozitelor și taxelor cu 4 591,0 mil. lei, ca rezultat a restabilirii economiei în urma impactului

provocat de pandemia de COVID-19. Creșterea veniturilor bugetului de stat, cu excepția granturilor, va constitui 9,7 la sută.

Partea majoră în structura veniturilor bugetului public național o dețin impozitele și taxele. Astfel, în anul 2022 acestea vor constitui circa 64,1% (51 810,3 mil. lei), cu 5 044,2 mil. lei mai mult (46 766,1 mil. lei) față de aprobat (rectificat) în 2021. Din totalul acestora, 70,3% le revine impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii (36 450,8 mil. lei), 23,5% - impozitelor pe venit (12 191,0 mil. lei), 4,8% - taxelor asupra comerțului exterior și operațiunilor externe (2 465,0 mil. lei) și 1,4% - impozitelor pe proprietate (703,5 mil. lei). Ca pondere în PIB, în anul 2022 impozitele și taxele vor deține 20,3 la sută.

Cheltuielile bugetului public național pentru anul 2022 se estimează în sumă de 96 208,9 mil. lei și urmează să asigure realizarea acțiunilor și activităților, care derivă din documentele de politici naționale și sectoriale.

Comparativ cu anul 2021, cheltuielile publice cresc cu 10 263,5 mil. lei sau cu 11,9%, iar ca pondere în PIB constituie 37,6%, cu o majorare de 0,6 puncte procentuale.

Prin urmare, în anul 2022, comparativ cu anul 2021, se estimează o creștere a cheltuielilor bugetului public național cu 11,9%, în timp ce cheltuielile bugetului de stat cresc cu 13,1%, ale bugetului asigurărilor sociale de stat - cu 13,0%, iar cheltuielile fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală - cu 3,6 %. De asemenea, cheltuielile bugetelor locale sunt estimate cu o creștere de 5,5 la sută.

În aspectul repartizării resurselor publice pe domenii, este de remarcat concentrarea acestora în proporție de 78,0% în 4 domenii, precum: protecția socială - 36,0% sau 34 623,9 mil. lei; ocrotirea sănătății

- 15,9%, care reprezintă 15 312,7 mil. lei, învățământul - 15,4 %, sau 14 788,8 mil. lei și serviciile în domeniul economiei cu 10,7% sau 10 334,1 mil. lei.

Cheltuielile curente pentru anul 2022 sunt estimate în sumă de 86 603,7 mil. lei și constituie 90,0% din cheltuielile totale, fiind în creștere față de anul 2021 cu 8 728,6 mil. lei.

În cadrul cheltuielilor curente, cheltuielile de personal pentru anul 2022 sunt estimate în sumă de 20 719,9 mil. lei. Estimarea volumului cheltuielilor de personal este efectuată în baza măsurilor propuse de majorare a salariilor angajaților din sectorul bugetar, reorganizarea și crearea unor noi instituții sau majorarea numărului de unități conform prevederilor actelor normative în vigoare.

Cheltuielile de personal includ alocații de circa 325,0 mil. lei pentru măsurile noi introduse în Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

Cheltuielile capitale sunt estimate în volum de 9 605,2 mil. lei și constituie 10,0% din cheltuielile totale sau 3,8% raportate la PIB. Comparativ cu anul 2021, acestea atestă o creștere de circa 1 534,9 mil. lei sau 19,0%. În cadrul acestora, cheltuielile pentru investiții capitale se prevăd în sumă de 3 143,6 mil. lei, cu o creștere de 305,6 mil. lei sau 10,8% față de anul 2021.

Soldul (deficitul) bugetului public național pentru anul 2022 se estimează în sumă de 15 336,0 mil. lei sau 6,0% din PIB.

Din volumul total al deficitului, 98,7% sau 15 136,0 mil. lei îi revine bugetului de stat și 1,3% îi revine bugetelor locale sau 200,0 mil. lei.

Finanțarea deficitului bugetului public național în anul 2022 se va efectua din surse interne și externe,

(Continuare în pag. 3)

în special, prin valorificarea împrumuturilor pentru finanțarea proiectelor din surse externe și pentru susținerea bugetului, emisiunea valorilor mobiliare de stat, acțiuni în formă de participare în capital, alte creanțe interne ale bugetului, precum și din mijloacele bănești din solduri la conturile bugetelor componente ale bugetului public național.

Veniturile bugetelor locale în structura bugetului public național vor deține 7,3%, fiind estimate în sumă de 5 933,4 mil. lei (fără transferuri). Comparativ cu aprobat (modificat) 2021, veniturile proprii ale bugetelor locale și defalcările de la impozitele și taxele de stat se vor majora cu 412,5 mil. lei sau cu 7,5 la sută.

Bugetele locale 2022.

Veniturile bugetelor locale pentru anul 2022 sunt estimate în sumă de 20847,4 mil. lei, dintre care veniturile proprii sunt prognozate în sumă de 5 933,4 mil. lei și dețin 28,5% din veniturile bugetelor locale. Transferurile de la bugetul de stat către bugetele locale se prevăd în sumă de 14 914,0 mil. lei.

Cheltuielile bugetelor locale pentru anul 2022 sunt estimate în sumă de 21 047,4 mil. lei, fiind în creștere cu 1 098,8 mil. lei sau cu 5,5% față de aprobat (modificat) 2021.

Bugetele locale pentru anul 2022 au fost estimate cu deficit în sumă de 200,0 mil. lei, care va fi finanțat din contul împrumuturilor interne și externe.

Parametrii bugetului de stat pentru anul 2022 se estimează la partea de venituri în sumă de 50 066,6 mil. lei, la partea de cheltuieli - 65 202,6 mil. lei și soldul (deficitul) bugetar - 15 136,0 mil. lei.

Veniturile bugetului de stat. În anul 2022, la bugetul de stat se preconizează acumularea veniturilor în sumă totală de 50 066,6 mil. lei, cu o creștere față de

aprobat (modificat) 2021 - de 4 204,2 mil. lei sau 9,2%. Ponderele veniturilor bugetului de stat în raport cu PIB se estimează la nivel de 19,6 la sută.

Partea de cheltuieli a bugetului de stat pentru anul 2022 este prevăzută în sumă de 65 202,6 mil. lei, cu o majorare de 7 548,3 mil. lei sau cu 13,1% comparativ cu anul 2021.

Cheltuielile bugetului de stat pentru anul 2022 sunt determinate de obiectivele politicii bugetare pe termen mediu și prevăd asigurarea financiară a priorităților ramurilor, conform documentelor de politici naționale și sectoriale; continuării măsurilor de politici în derulare în domenii, precum și a inițierii unor măsuri noi

Este de remarcat că, cheltuielile bugetului de stat cu excepția transferurilor către alte bugete sunt prevăzute cu o majorare de 5 136,3 mil. lei, sau cu 19,4%, atunci când transferurile către alte bugete se majorează cu 2 412,0 mil. lei sau cu 7,7%, față de anul 2021.

Cheltuielile curente sunt prevăzute în sumă de 58 508,2 mil. lei, cu o majorare de 5 787,3 mil. lei sau cu 11,0%, comparativ cu anul 2021.

Cheltuielile capitale însumează 6 694,4 mil. lei, ce constituie cu 1 761,0 mil. lei sau cu 35,7% mai mult față de anul 2021. Ponderele cheltuielilor capitale în totalul cheltuielilor bugetului de stat constituie 10,3 la sută.

de politici, în special în domeniul protecției sociale; asigurării implementării sistemului unic de remunerare a muncii în sectorul bugetar; precum și realizării activităților în cadrul proiectelor și acțiunilor conform acordurilor cu partenerii de dezvoltare.

În proporție de 90,3%, cheltuielile prevăzute în buget urmează să fie acoperite din contul resurselor generale ale bugetului de stat, iar 9,7% - din contul încasărilor de la efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată; din granturi și împrumuturi pentru proiectele finanțate din surse externe, precum și din donații și alte mijloace bănești, intrate legal în contul instituțiilor bugetare.

Circa 42,2% din cheltuielile capitale sau 2 824,4 mil. lei vor fi finanțate din contul resurselor generale și colectate, iar 57,8 % sau 3 870,0 mil. lei - din contul proiectelor finanțate din surse externe.

Soldul (deficitul) bugetului de stat. Conform estimărilor, bugetul de stat în anul 2022 se va solda cu un deficit în sumă de 15 136,0 mil. lei. Din această sumă - 10 605,8 mil. lei sau 70,1% revin componentei de bază, iar 4 530,2 mil. lei sau 29,9% deficitului proiectelor finanțate din surse externe.

Transferurile către bugetele locale. Pentru anul 2022, raporturile între bugetul de stat cu bugetele locale sunt stabilite în baza

Legii nr. 397/2003 privind finanțele publice locale, Codul fiscal nr. 1163/1997, Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr. 270/2018, precum și alte acte normative.

Astfel, raporturile dintre bugetul de stat și bugetele locale se rezumă la:

- 1) transferuri cu destinație generală;
- 2) transferuri cu destinație specială;
- 3) transferuri de compensare.

Conform calculelor, pentru anul 2022 volumul total al transferurilor de la bugetul de stat către bugetele locale se cifrează la 14 913,9 mil. lei, dintre care:

- transferuri cu destinație generală - 1 869,1 mil. lei;
- transferurile cu destinație specială - 12 820,1 mil. lei, inclusiv 119,0 mil. lei din Fondul de susținere a populației pentru finanțarea pachetului minim de servicii sociale de către autoritățile publice locale de nivelul al doilea;
- transferuri de compensare - 224,7 mil. lei.

Transferuri cu destinație generală

Suma transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat către bugetele locale de ambele niveluri din Fondul de susținere financiară a unităților administrativ-teritoriale sunt calculate, conform legii, pe bază de formulă distinctă pentru fiecare UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, pe baza datelor conform execuției bugetare din anul 2020 și constituie 1 869,1 mil. lei, cu 169,1 mil. lei mai puțin comparativ cu suma transferurilor aprobate pentru anul 2021.

Această diminuare rezultă din micșorarea volumului Fondului de susținere financiară a UAT (FSF) din care sunt calculate TDG pentru bugetele locale, în urma majorării cu începere de la 01.01.2020 a cotelor defalcărilor de la IVPF în

(Continuare în pag. 4)

(Sfârșit. Încep. în pag. 1)

bugetele locale (sate/comune/orașe de la 75% la 100%, orașe reședință de raion de la 20% la 50%, municipii reședință de raion de la 35% la 50% și municipiul Bălți de la 45% la 50%).

Fondul de susținere financiară a UAT se formează din impozitul pe venitul persoanelor fizice nealocat sub formă de defalcări la bugetele locale, care pentru anul 2022, conform execuției bugetare din anul 2020, constituie 1 521,6 mil. lei. Totodată, fondul de susținere financiară a fost suplimentat cu 347,5 mil. lei sub formă de cotă-parte de 10% din impozitul pe venitul obținut din activitatea de întreprinzător încasat în anul 2020.

Transferuri cu destinație specială. Conform prevederilor Legii privind finanțele publice locale, transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat către bugetele locale se alocă pentru finanțarea:

a) învățământului preșcolar, primar, secundar-general, special și complementar (extrașcolar);

b) competențelor delegate autorităților administrațiilor publice locale (în continuare – APL);

c) infrastructurii drumurilor;

d) altor măsuri speciale.

Totodată, ținând cont că școlile sportive sunt instituții de învățământ extrașcolar, finanțarea acestora, la fel, se efectuează din contul transferurilor cu destinație specială.

Transferuri cu destinație specială pentru învățământ.

Suma transferurilor cu destinație specială pentru instituțiile de învățământ constituie 10 653,3 mil. lei, cu 789,7 mil. lei mai mult comparativ cu suma transferurilor aprobate (modificate) pentru anul 2021.

Notă: Ținând cont că suplimentarea bugetelor locale nu acoperă integral costurile APL generate de implementarea Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar aferent

domeniilor proprii de activitate, la moment, acoperirea integrală a acestor cheltuieli se pune pe seama bugetului de stat. Pentru viitor, această paradigmă poate fi soluționată doar în condițiile promovării unei reforme exhaustive de organizare administrativ-teritorială, cu revizuirea integrală a relațiilor interbugetare în contextul revizuirii competențelor APL de ambele niveluri și ale Guvernului, asigurând respectarea principiului descentralizării administrative de corespundere a resurselor cu competențele.

Lilia DRAGOMIR,
dr., conf. univ.,

Tatiana TOFAN,
dr., conf. univ., AAP

Școala doctorală

Prin aprobarea în cadrul ultimei ședințe din anul precedent a Senatului Academiei de Administrare Publică a tezelor de doctorat pentru studenții-doctoranzi, anul I, s-a dat startul cercetărilor științifice în diverse domenii ale științelor administrative. Vă propunem în continuare opinia studentei-masterande privind planurile de realizare a tezei de doctorat.

Studii privind modele de flexibilitate a modului și timpului de muncă în administrația publică

Aliona MUNTEAN,
șefa Direcției
administrația publică,
Consiliul raional
Ștefan Vodă

Ideea acestei cercetări științifice aparține doamnei Angela Popovici, doctor, conferențiar universitar. Șansa de a lucra sub îndrumarea domniei sale îmi va oferi posibilitatea de a cunoaște mai profund despre modele de flexibilitate a modului

și timpului de muncă în administrația publică dincolo de aspectele strict juridice și să evidențiez aspectele de ordin moral, social și psihologic care stau la baza acestora și pe care se fundamentează. Doamna Angela Popovici în permanență mă ghidează și acordă asistență în realizarea obiectivelor în cadrul Școlii doctorale a Academiei de Administrare Publică din Republica Moldova. În context, tema tezei de doctorat se numește „Modele de flexibilitate a modului și timpului de muncă în administrația publică”.

Scopul cercetării doctorale este de a identifica și studia modele de flexibilitate a modului și timpului de muncă în administrația publică, pornind de la practicile existente în alte state ce ar putea servi exemplu pentru Republica Moldova.

Astfel, prin realizarea tezei de doctorat „Modele de flexibilitate a modului și timpului de muncă în administrația publică” îmi propun o abordare originală a temei alese, care să îmbine elemente specifice științei administrative atât din perspectiva teoretică cât și cea practică, în scopul oferirii unei imagini clare asupra importanței și necesității identificării, perfecționării și aplicării în practică a modelelor de flexibilitate a modului și timpului în administrația publică din Republica Moldova.

Este de subliniat că Republica Moldova, la momentul actual, nu are un cadru normativ ce reglementează expres munca la distanță prin telemuncă, comparativ cu statele-membre ale Uniunii Europene, care fie au implementat prin intermediul

unor contracte colective de muncă la nivel național/ramural, diferite ghiduri și coduri de aplicare a telemuncii – precum Germania, Franța, Belgia, Italia, fie au transpus la nivel de act normativ cu caracter general obligatoriu acest tip de prestare a muncii – precum ar fi cazul Ungariei, Poloniei, Cehiei etc.

În contextul schimbărilor constante de natură economică, socială, de mediu etc., aplicarea pe viitor în practică a rezultatelor cercetărilor va permite implementarea de noi modalități de lucru în termeni de flexibilitate temporală, spațială, funcțională și numerică care va avea un potențial de a îmbunătăți condițiile de lucru, rezultatele și calitatea muncii în administrația publică din Republica Moldova.

A apărut de sub tipar numărul 2(20), 2021 al revistei științifico-practice bianuale „Relații Internaționale. Plus”

Revista conține 15 articole științifice în limbile română (inclusiv 4 în limba rusă) cu traducere în engleză.

Rubrica „Discursul politologic internațional” găzduiește articolul „Caracteristicile sistemului educațional din Finlanda: impactul asupra vieții sociale”, semnat de Dasman EL-FANEL, doctorand din Israel la Academia de Administrare Publică, și Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filozofie, conferențiar universitar, Academia de Administrare Publică. Autorii pun în evidență realizările sistemului educațional finlandez, cel mai reușit, la moment, din toate statele lumii. Semnificația practică a cercetării pentru instituțiile responsabile de educație în Republica Moldova și Israel este majoră, deoarece, în ambele state există probleme importante cu reformarea sistemului educațional, cu elaborarea și implementarea planurilor noi de învățământ.

Aceeași autoare, în colaborare cu Noha ALVAKILI, doctorand la Academia de Administrare Publică, semnează articolul „Managementul sistemului național de învățământ în condițiile globalizării”.

„Valențe moderne ale democrației participative” este titlul articolului semnat de Gabriela CHIARIAC, doctorandă, și Silvia DULSCHI, doctor în istorie, conferențiar universitar, Academia de Administrare Publică, în care se afirmă că democrația participativă este un proces continuu, cu riscuri, necesitând organizare, colaborare, identificarea unor obiective comune într-un grup.

Articolul „Aspectele cheie ale relațiilor moldo-române”, autoare Cristina PĂUNESCU, doctorandă la

Universitatea de Stat din Moldova, masterandă la Academia de Administrare Publică, și Svetlana CEBOTARI, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Administrare Publică, este axat pe cercetarea specificului colaborării Republicii Moldova cu România pe dimensiunea economică. Sunt reliefate principalele aspecte ale relațiilor politice, comercial-economice și sociale moldo-române din perioada anilor 2009-2021.

La compartimentul „Procesele integraționiste și dezvoltarea social-economică” se evidențiază articolul „Границы в контексте исторической эволюции: концептуально-философский и практический дискурс” semnat de Vasili SAKOVICH, doctor habilitat în științe politice, profesor, și Corneliu RADU, doctorand, Academia de Administrare Publică. Studiind granița în context istoric, autorii au ajuns la concluzia, că hotarele au jucat un rol extrem de important în asigurarea securității societății, a vieții oamenilor, a statului și a dezvoltării comunității internaționale per ansamblu. Actualmente, în condițiile globalizării, a revoluției IT și creării unei noi

ordini mondiale, statul este pus în situația de a elabora metode contemporane de funcționare a hotarelor.

Prezintă interes, de asemenea, studiul „Business diplomacy ca instrument pentru implementarea intereselor economice externe ale Republicii Moldova” de Ludmila GOLOVATAIA, doctor în științe economice, conferențiar universitar, Academia de Administrare Publică.

Cea de-a treia rubrică „Dreptul național și internațional: dimensiunea practică” debutează cu articolul „Transpunerea acquis-ului comunitar privind informarea și consultarea angajaților în legislația Republicii Moldova” de Teodora GORIUC, doctorandă la Universitatea de Stat din Moldova. Autoarea consideră că „informarea și consultarea angajaților, fie cu privire la situația generală a colectivității din cadrul unității de lucru, fie asupra cerințelor și circumstanțelor particulare de executare a muncii de către individ, constituie o garanție indispensabilă a realizării corespunzătoare a dreptului la muncă. Modificările normative operate în cursul ultimilor ani, urmare a semnării Acordului de Asociere și stabilirea priorităților de armonizare la aquis-ul comunitar, servesc indispensabil la crearea unui climat formal și procedural suficient pentru exercitarea corespunzătoare a dreptului fundamental la muncă și asociere în interese de muncă, micșorând considerabil lacunele normative capabile să limiteze exercitarea acestora”.

Autorii articolului „Protecția și siguranța persoanelor: provocări ale securității umane în context global” - Serghei SPRINCEAN, doctor habilitat în științe politice, conferențiar

universitar la Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al MECC, Tudorița-Sanda SOHOȚCHI și Ghenadie MITROFANOV, doctoranzi la Universitatea de Stat din Moldova, afirmă că, după sfârșitul Războiului Rece, „securitatea persoanei, a individului uman, a fost concepută ca un element fundamental al construcției sistemului securității, inclusiv subsistemul său de asigurare a securității naționale. Prin urmare, fenomenul securității a fost reinventat, reevaluat și conștientizat în contextul noilor realități, astfel încât importanța securității statului a scăzut, fiind înlocuită de preocupările pentru noile riscuri, pericole și amenințări, cum ar fi cele ce țin de schimbările climatice, de procesele sociale, degradarea ecologiei și stării mediului etc. Ca urmare, a fost generată o creștere a importanței dimensiunilor non-militare ale securității. Securitatea umană, ca o nouă concepție constructivistă în studiile de securitate, a condus la apariția de noi perspective asupra securității ca fenomen social global, fiind o concepție produsă de abordarea critică asupra neorealismului. Securitatea umană implică asigurarea protecției persoanelor luate individual, dar și ca un tot întreg social. Acest lucru este posibil prin asigurarea condițiilor de viață, a nevoilor fundamentale ale persoanei umane”.

Revista mai inserează și o recenzie la monografia „Cooperarea transfrontalieră a Ucrainei cu țările UE: provocări și posibilități actuale” apărută sub egida Institutului de Cercetare Regională „M. I. DOLISHNYJ” al Academiei de Științe a Ucrainei.

Sergiu VLĂDICĂ

Ședința Comisiei de asigurare a calității din cadrul Departamentului dezvoltare profesională

Comisia de asigurare a calității din cadrul Departamentului dezvoltare profesională s-a întrunit în ședință ordinară, pe data de 13 ianuarie, pentru a examina totalurile procesului de dezvoltare profesională a personalului din autoritățile publice în anul 2021 și a stabili direcțiile prioritare de activitate pentru anul 2022.

Ședința s-a desfășurat în format mixt și a fost moderată de directoarea Departamentului dezvoltare profesională, Aurelia Țepordei, președintele Comisiei, care a prezentat cele 5 subiecte incluse în ordinea de zi.

O atenție deosebită în cadrul ședinței a fost acordată examinării și aprobării Raportului cu privire la organizarea și desfășurarea procesului de dezvoltare profesională a persona-

lului din autoritățile publice în anul 2021 care a cuprins o informație amplă referitor la realizarea activităților pe direcții prioritare: comanda de stat, la solicitarea autorităților publice/funcționarilor, în colaborare cu partenerii de dezvoltare, e-learning; analiza delegărilor la instruire a funcționarilor din cadrul autorităților publice

centrale și locale pe programe; analiza rezultatelor evaluării cunoștințelor participanților la cursuri; evaluarea satisfacției beneficiarilor serviciilor de instruire etc. În procesul de examinare a raportului membrii comisiei au analizat provocările prestării serviciilor de dezvoltare profesională în mediul online, menționând eforturile depuse de formatori pentru asigurarea

interactivității sesiunilor virtuale și coraportului optim teorie-practică. Totodată, membrii comisiei, în calitate de reprezentanți ai instituțiilor-beneficiare ale serviciilor de instruire, au manifestat speranța că, odată cu depășirea situației epidemiologice, să revenim la formatul tradițional de instruire – face-to-face, care asigură un grad mai înalt de interactivitate și relaționare mai eficientă dintre formatori și participanți.

Un alt subiect din ordinea de zi a fost examinarea și aprobarea Ofertei de dezvoltare profesională pentru anul 2022 care, comparativ cu anii precedenți, a fost compartimentată în baza unei abordări noi centrate pe domenii de instruire. Analizând oferta prezentată, membrii comisiei au menționat faptul că Academia dispune de un portofoliu generos de cursuri identificate printr-o analiză atentă a necesităților de instruire a personalului entităților publice și menite să formeze competențe și să dezvolte abilități care să

țină pasul cu cerințele unei administrații publice performante.

În cadrul întrunii a fost examinată și avizată Strategia de comunicare a Departamentului dezvoltare profesională pentru anii 2022-2024 care va contribui la sporirea vizibilității departamentului în diferite medii de comunicare, diversificarea modalităților de comunicare cu beneficiarii serviciilor de instruire, organizarea strategică a comunicării interne și externe, pornind de la misiunea și valorile subdiviziunii etc.

Totodată, în cadrul ședinței respective au fost examinate Raportul de activitate a Comisiei de asigurare a calității în anul 2021 și Planul de activitate a Comisiei pentru anul 2022, elaborat în baza obiectivelor de dezvoltare trasate de Programul de dezvoltare strategică al Academiei de Administrare Publică pentru perioada 2021 – 2023.

Documentele prezentate spre examinare au fost aprobate unanim de către cei 7 membri ai comisiei.

La Academia de Administrare Publică au demarat activitățile de dezvoltare profesională a personalului din autoritățile publice. Primul curs de instruire din anul curent a fost organizat la solicitarea Primăriei municipiului Chișinău și s-a desfășurat în perioadă 19-20 ianuarie, în format online.

„Managementul documentelor” – aceasta a fost tematica cursului de instruire, care a avut scopul de a spori competențele profesionale ale participanților, necesare unui management eficient al documentelor. Cursul a fost susținut de formatoarele Academiei de Administrare Publică dna Ludmila ANDRIEVSKI, șefa Direcției Manage-

tul instituțional, și dna Tatiana CASTRAȘAN.

În cadrul instruirii au fost discutate subiecte importante ce țin de lucrul cu documentele, și anume:

- fluxul intern al informației: prelucrarea, procesarea informației, monitorizarea fluxului informației;
- corespondența administrativă;
- elaborarea notelor informative, rapoartelor, scrisorilor etc;
- redactarea documentelor (aspectul lingvistic);
- tehnici de elaborare a documentelor cu caracter normativ-dispozitiv.
- lucrul cu documentul electronic;

Managementul documentelor

- stocarea și arhivarea documentelor.

Participanții la curs au menționat, în chestionarele de evaluare, profesionalismul formatoarelor, utilitatea subiectelor de instruire,

precum și a materialelor de instruire. În același timp, funcționarii au manifestat interes de a participa și la alte activități de instruire, organizate de către Academia de Administrare Publică.

Departament dezvoltare profesională, AAP

Funcționarii publici și funcționalitatea statală

Complexitatea responsabilităților de funcție și activităților desfășurate de un funcționar public presupune, inevitabil, contactul nemijlocit cu comunitatea pe plan intern (local) și pe plan extern (internațional). Diversitatea activităților angajaților din funcția publică este una notorie. Funcționarii publici au un statut deosebit, cu caracteristici evidențiate. Funcția publică este o totalitate de puteri și competențe, organizate de lege pentru satisfacerea intereselor sociale generale.

Conținutul de calitate imperios necesar, valoarea unui funcționar public, abilitățile profesionale și de comunicare ale unui funcționar public se clădesc cu minuțiozitate didactică în cadrul instituțiilor specializate. În Republica Moldova o atare instituție de învățământ este Academia de Administrare Publică, Centru Național de formare și perfecționare a cadrelor din administrația publică. Formarea și perfecționarea cadrelor pentru administrațiile publice de orice nivel au devenit, în țara noastră, de importanță primordială.

Competența și capacitatea lingvistică de performanță a funcționarilor de a comunica într-o limbă străină, de importanță internațională, ocupă, în ultimul timp, unul din locurile cele mai importante în gama valențelor impuse de fondul valoric ale proceselor de globalizare și mondializare.

Conceptele strategice și tactice de formare și perfecționare sunt fundamentate și adaptate condițiilor standardizării internaționale, ele incluzând cunoștințe și deprinderi profesionale în domeniul administrației publice, dar și economic, politic, social și sindical.

Anume în acest sens, cursurile specializate pe domeniile menționate determină formula complexă a procesului de instruire/formare și perfecționare a funcționarilor publici din țară. Deci, e vorba de o pregătire temeinică, fundamentală și specială, care presupune susținerea și respectarea cadrului legal în vigoare, derularea negocierilor și consultărilor în contextul unui dialog social veritabil, eficient și avantajos pentru toți angajații.

Conținuturile programelor de formare/instruire și de perfecționare trebuie să includă cunoștințe și deprinderi profesionale în domeniul administrării publice, economic, politic și social de activitate a organelor de stat și a celor de administrare locală, cunoștințe din domeniul psihologiei, logicii și statisticii. Ele trebuie să presupună cu claritate și o pregătire lingvistică specială a funcționarilor publici care, devenind

perfecționării bazate pe elementele andragogice scot în relief o nouă modalitate de demers educațional, care poziționează instruitul pe primul plan. Formarea pentru adulți e, totuși, un domeniu de instruire puțin explorat. Astăzi această abordare și tratare educațională este tot mai des în vizorul strategiilor și politicilor educaționale. Acest fapt, de interes major, e motivat de conștientizarea necesității de a învăța toată viața pentru perspectiva de dezvoltare proprie, individuală, necesară în contextul provocărilor comunitare din ultimul timp.

specialiști profesioniști, să aibă capacitate flexibilă de comunicare. Întru realizarea obiectivului de perfecționare a procesului de formare/instruire a cadrelor pentru administrațiile publice și în corespundere cu imperativele timpului, este necesar ca profesorii/formatorii să construiască politicile de instruire și cadrul metodico-didactic pe fundamentele andragogiei, teorie care vizează tehnologia studiului pentru adulți.

Practicile instruirii și per-

Necesitatea indubitabilă și caracterul imperativ al formării/învățării la o vârstă adultă sunt dictate și determinate de ambianța socială, culturală și economică în contextul proceselor de degajare mondială și globală, care, la rândul lor, marchează conturul valoric al acestor fenomene de evidentă complexitate.

În conținuturile reglementare care vizează drepturile, obligațiunile și restricțiile funcționarilor publici, nu este marcată, în

niciun fel, necesitatea sau obligativitatea cunoașterii unei sau mai multor limbi străine de comunicare internațională, sau utilitatea competențelor necesare în domeniul sindical, precum și cunoașterea cadrului legal în vigoare care reglementează activitatea sindicatelor. Nici chiar procedurile de angajare sau de încadrare în funcția publică nu impun candidaților aceste necesități sau rigori.

Situația economică, socială și culturală de astăzi din Republica Moldova atestă că funcționalitatea eficientă a statului în toate sferele poate fi realizată doar de oameni competenți, funcționari pricepuți, de specialiști a căror pregătire profesională corespunde standardelor europene. În acest sens, funcționarul public trebuie să posede o sumă întreagă de competențe în administrare, spirit constructiv, responsabilitate, cunoștințe fundamentale în domeniul informaticii și tehnologiilor informaționale moderne, în domeniul managementului, în cunoașterea limbilor străine de comunicare internațională și, evident, a legalității și a valorilor promovate de sindicalismul standardizat pe principii autentice și de calitate.

Este de menționat faptul că efectivitatea și calitatea conținuturilor strategice și tactice ale acestui demers de culturalizare profesională și sindicală a funcționarilor publici din administrațiile publice de orice nivel din țara noastră va aduce o nouă perspectivă socială complexă, de manifestare evolutivă plenară și adecvată și va fortifica, în mod evident, funcționalitatea și validitatea statului de drept Republica Moldova.

Vlad CANTÎR,
Președintele Federației
SINDASP

Festivalul raional al tinerilor activi, ediția a XII-a

În scopul totalizării rezultatelor performante ale proiectelor și bunelor practici implementate de consiliile locale ale tinerilor și grupurile de inițiativă civică în cadrul Runderi a XXIII-a de granturi mici a Programului raional „Fondul pentru Tineri Ialoveni”, în perioada septembrie – decembrie 2021, precum și în scopul promovării structurilor de reprezentare și de participare ale tinerilor și a organizațiilor de tineret, care realizează proiecte de dezvoltare comunitară, activități de educație non-formală, de voluntariat și servicii pentru tineret, în contextul marcării sărbătorilor: „5 decembrie – Ziua Internațională a Voluntariatului” și „10 decembrie – Ziua Internațională a Drepturilor Omului”, la 11 decembrie 2021, administrația raionului Ialoveni și Asociația Obștească „Eco-Răzeni”, au organizat Festivalul Raional al Tinerilor Activi, Ediția a XII-a, în incinta Centrului de sprijinire a mediului de afaceri transfrontaliere – training, expoziții și simpozioane, loc pitoresc în pădurea Ruseștii Noi.

Acest eveniment s-a remarcat prin participarea activă a circa 70 de tineri ingenioși (fete și băieți), cu vârste cuprinse între 14 și 35 ani, care s-au implicat activ în implementarea proiectelor din cadrul Runderi a XXIII – a de granturi mici, îndrumați de mentorii lor adulți și autoritățile administrației publice locale, împreună cu structurile și organizațiile care prestează servicii de educație non-formală pentru tineri.

Domnul Mihail SILISTRARU, președintele raionului Ialoveni, a subliniat că, pe parcursul celor 11 ani de activitate a Programului raional: „Fondul pentru Tineri Ialoveni”, instituit în anul 2010, administrația raionului Ialoveni a asigurat contribuția financiară și su-

portul logistic necesar pentru desfășurarea celor 23 de runde de granturi mici pentru tineri și realizarea celor peste 400 de proiecte ale tinerilor din 25 de localități ale raionului. De asemenea, domnul președinte a anunțat că, Consiliul raional Ialoveni a susținut cu suma de 132 000 lei implementarea proiectelor din cadrul Runderi a XXIII-a de granturi mici pentru tineri.

Doamnă Galina TONU, vicepreședintele raionului Ialoveni a evidențiat că este impresionată de meritele deosebite și implicarea activă a tinerilor în procesul de luare a deciziilor și în implementarea proiectelor de dezvoltare comunitară. De asemenea, a îndemnat tinerii ca la următoarea rundă de granturi ce va fi lansată în luna februarie 2022, să depună proiecte privind organizarea alegerilor pentru reconstituirea consiliilor locale de tineret în localitățile raionului.

Doamnă Eugenia BORDEIANU, consilier raional, președinte al Comisiei de specialitate (educație, cultură, tineret) a Consiliului raional Ialoveni a menționat că la ședința Consiliului raional Ialoveni din 11 noiembrie 2021 a fost aprobat Programul de dezvoltare a politicilor de tineret ale raionului Ialoveni pentru anii 2022 – 2026. Este un document de politici ce oferă tinerilor diverse oportunități de participare la viața publică.

Domnul Sergiu GURĂU, director executiv al

Asociației Obștești „Eco-Răzeni” a exprimat mesajul de felicitare al Fundației Est-Europene din Moldova, care a co-finanțat proiectele realizate în această rundă cu suma de 70 000 lei. Totodată, a făcut o sinteză despre principalele activități desfășurate în cadrul Runderi a XXIII-a de granturi mici pentru tineri, sugerându-le să acceseze instrumentele: podcast-ul raional „RadiO2

Tineret Ialoveni” și Platforma online a tinerilor activi: „Eu sunt Ialoveni”.

Festivalul Raional al Tinerilor Activi, Ediția a XII-a, a cuprins Concursul „Topul Proiectelor de Succes”, care s-a desfășurat în 5 ateliere de lucru:

1. Rolul educației non-formale în dezvoltarea capacităților și competențelor tinerilor;
2. Implicarea tinerilor în acțiuni de protecție a mediului și de promovare a educației ecologice;
3. Accesul facilitat al tinerilor la activități culturale, artistice și de petrecere a timpului liber;
4. Participarea tinerilor la viața publică și promovarea cetățeniei inteligente și active;
5. Dezvoltarea instrumentelor de informare și de instruire pentru tineri.

Menționăm că au fost prezentate rezultatele performante ale echipelor de voluntari, ale grupurilor de inițiativă civică ale tinerilor, ale consiliilor locale de tineret și ale organizațiilor de tineret care au realizat activități, proiecte, programe și

servicii pentru tineretul din localitățile raionului Ialoveni, atât în cadrul Runderi a XXIII-a de granturi mici a Programului raional „Fondul pentru Tineri Ialoveni”, cât și pe parcursul anului 2021.

Astfel, participanții au demonstrat prezentări MS PowerPoint însoțite de imagini foto/video și informații despre acțiunile fiecărui proiect: rezultatele și impactul activităților, numărul de beneficiari și categoriile acestora, bugetul proiectului și alte resurse atrase, partenerii proiectului și rolul acestora în proiect, implicarea tinerilor, lecțiile învățate, problemele întâmpinate și soluțiile identificate, precum și continuitatea activităților proiectului. Prezentările au întrunit criteriile de apreciere: inovație și originalitate, continuitate și durabilitate, impactul și beneficiul adus comunității, replicabilitate și eficiență, utilizarea rațională a resurselor, participare și parteneriate cu diferiți actori sociali.

Grație administrației raionului Ialoveni, Fundației Est-Europene din Moldova și A. O. „Eco-Răzeni”, toți participanții au beneficiat de certificate de competențe, diplome de laureat, trofee, premii, servicii de transport, spațiu prietenos pentru ateliere, fapt pentru care le suntem profund recunoscători, deoarece, tradiția de a desfășura runde de granturi pentru tineri generează o performanță uimitoare în dezvoltarea politicilor de tineret. Le dorim succese remarcabile și pe viitor tuturor tinerilor activi și cutezători!

Victor PLETOSU,
specialist principal în
domeniul politicilor
de tineret, Aparatul
Președintelui Raionului
Ialoveni, absolvent
AAP

Peste 130 de copii din comuna Pănășești beneficiază de condiții mai bune la grădinița din localitate

Cu suportul USAID, prin intermediul Programului Comunitatea Mea, primăria comunei Pănășești, raionul Strășeni, a implementat un proiect de reconstrucție a acoperișului grădiniței din localitate care găzduiește peste 130 de copii din comună.

Acoperișul celor cinci blocuri ale grădiniței necesitau reparații urgente, întrucât din lipsă de fonduri, acesta nu a mai fost reparat de mai bine de 15 ani. La fiecare ploaie, pereții sălilor de studii deveneau umezi și apărea mirosul de mușchi. „A fost un proiect multășteptat de noi, angajații grădiniței, de părinți și de copiii din localitate.

Cu suportul USAID și a contribuției loca-

le, grădinița dispune de un acoperiș modern, realizat din materiale de calitate, care nu permit precipitațiilor să se infiltreze în structura blocurilor, ajută la menținerea temperaturii interioare și contribuie la reducerea cheltuielilor pentru încălzirea blocurilor. „În primul rând, vreau să mulțumesc poporului american pentru ceea ce

face pentru Republica Moldova, pentru copiii noștri și cred că toată localitatea le mulțumește, mai ales părinții copiilor care vin aici și văd că au condiții cu mult mai bune” a menționat primarul localității, Valeriu Bujoreanu, în cadrul evenimentului de inaugurare, organizat în comună.

Pentru renovarea instituției, s-au alocat 91

de mii de dolari: 55 de mii de dolari au fost oferiți de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare, iar restul banilor - de către primăria localității Pănășești.

Programul Comunitatea Mea este programul principal al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională/USAID în domeniul guvernării locale. Implementat de IREX, programul are scopul de a susține 90 de primării și localități din Republica Moldova pentru a putea asigura o guvernare eficientă și pentru a dezvolta comunitățile rurale și serviciile publice.

Tatiana RUSU,
șef Serviciul de presă,
Programul
Comunitatea Mea

La Ungheni va fi edificat un Centru de Informare Turistică

Grație suportului acordat de Uniunea Europeană în cadrul inițiativei „Primarii pentru creștere economică”, implementată de PNUD, municipiul Ungheni va avea, în aproximativ trei ani, un Centru de Informare Turistică.

Bugetul total al proiectului este de 762.251 de euro, iar grantul oferit de Uniunea Europeană Primăriei municipiului Ungheni este de 544.395 de euro.

Centrul de Informare Turistică va fi construit în unul dintre cele mai vizitate

Proiectul prevede și achiziționarea unui sistem integrat pentru organizarea evenimentelor. Este vorba de o scenă profesională mobilă, cu suprafața de aproximativ 80 de metri pătrați, care va avea și un ecran led, va fi ușor montabilă și demontabilă. Astfel, evenimentele ce vor fi organizate la Ungheni în aer liber vor crește în calitate și se vor apropia încă mai mult de standardele internaționale.

Urmează să fie creat și un cluster local al promotorilor turistici, care să adere ulterior la un cluster transfrontalier, astfel poziționând regiunea Ungheni în șirul destinațiilor turistice transfrontaliere.

În următorii ani, grație acestui proiect, va fi creat și un Centru virtual de informare turistică, pentru a-i ajuta pe potențialii turiști să identifice noi destinații și să acceseze pachete turistice. Vor fi instalate și indicatoare

de informare turistică cu coduri QR, pentru o mai bună informare a celor interesați de obiectivele turistice și culturale, dar și pentru promovarea patrimoniului cultural al regiunii.

Totodată, va fi realizat un studiu de piață privind ofertele și destinațiile turistice, care să ajute la identificarea de noi oportunități de afaceri în domeniile turistice și culturale.

Contractul de grant a fost semnat pe 22 decembrie 2021. De notat că, grație inițiativei „Primarii pentru creștere economică”, finanțată de UE și implementată de PNUD, la momentul de față beneficiază de granturi pentru dezvoltarea economică, socială și culturală, alături de Ungheni, alte șase localități: Cahul, Călărași, Cărpini, Căușeni, Ceadâr-Lunga, Soldănești.

Lucia BACALU

Proiectul, intitulat „Acțiuni sustenabile pentru creștere economică prin intermediul turismului” are ca obiectiv general dezvoltarea economică sustenabilă și crearea unei imagini pozitive a regiunii Ungheni ca destinație turistică.

scuaruri din Ungheni, dar și cel mai preferat de localnici – Scuarul „Grigore Vieru”. Sunt realizate deja proiectul tehnic și devizul de cheltuieli. În anul curent, va începe și construcția propriu-zisă a edificiului, care urmează să fie finalizată în anul 2024.

Apa din râul Prut a ajuns pe teritoriul comunelor Cuhnești și Balatina din raionul Glodeni, inclusiv la stația de tratare a apei din Balatina. Au fost finalizate lucrările de construcție-montaj a stației de pompare a apei din Prut din satul Biserăcani, a apeductului magistral Prut-Balatina, cu o lungime de 9,36 km, a stației de tratare a apei din Balatina, cu o capacitate de 50 m³/h, și a aducției de la stația de tratare a apei până în satele Cuhnești și Balatina, cu o lungime de 10,71 km. Sistemul a fost construit și montat de SRL „Laiola” în cadrul proiectului „Construcția sistemelor de alimentare cu apă în 10 localități din lunca râului Prut, raionul Glodeni. Etapa I – comuna Cuhnești și comuna Balatina”, finanțat din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și implementat de ADR Nord. Valoarea proiectului constituie 37,6 mln lei.

Pe 18 ianuarie 2022, a avut loc evenimentul de recepție la terminarea lucrărilor în cadrul proiectului. Reprezentanți ai

Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), conducerea ADR Nord, autorități locale, și responsabili de construcția și montarea sistemului de alimentare cu apă s-au deplasat în teren pentru a se documenta în privința executării lucrărilor. Ulterior, în incinta Primăriei comunei Balatina, membrii comisiei au semnat actele de recepție a sistemului magistral de alimentare cu apă.

În cadrul evenimentului fost subliniată importanța acestui proiect vital atât pentru comunele Cuhnești și Balatina, cât și pentru alte localități din raion, or, obiectivul de a aduce apa potabilă în casele cetățenilor este un domeniu de intervenție prioritar atât la nivel regional, cât și la nivel național.

Localitățile rurale din lunca Prutului din raionul Glodeni încă nu dispun de sisteme eficiente de alimentare cu apă potabilă și servicii de canalizare. Până în prezent, cetățenii care locu-

Apa din Prut a ajuns în comunele Cuhnești și Balatina

iesc în localitățile din lunca Prutului au fost nevoiți să se alimenteze cu apă din fântânile de mină. Potrivit unor date, fântânile de mină din raionul Glodeni nu corespund cerințelor și standardelor privind apa potabilă.

Proiectul „Construcția sistemelor de alimentare cu apă în 10 localități din lunca râului Prut, raionul Glodeni. Etapa I – comuna Cuhnești și comuna Balatina” a fost lansat la începutul lunii noiembrie 2020. Lucrările planificate au fost executate în volumele și termenii stabiliți în contract. Următorul obiectiv este ca apa potabilă să ajungă în casele locuitorilor celor două co-

mune: Cuhnești și Balatina. În prezent, acest obiectiv este realizat în cadrul altui proiect. De asemenea, întrucât la stația de tratare a apei din comuna Balatina pot fi montate încă două module de tratare a câte 50 m³/h fiecare, noul apeduct magistral poate fi extins până în orașul Glodeni, ceea ce va permite asigurarea mai multor localități din raion cu apă potabilă de calitate.

Maria PRISACARI,
director ADR Nord,
doctorandă AAP

Primăria Bălți va implementa un nou serviciu social

Recent, a avut loc ședința de lucru privind implementarea proiectului „Echipa mobilă Bălți – serviciu de suport și incluziune socială pentru persoanele cu dizabilități”. Astfel, potrivit autorităților municipale, în cadrul ședinței au fost prezentate scopul și obiectivele proiectului, activitățile pentru crearea și dezvoltarea Serviciului social „Echipa mobilă”, în parteneriat cu Direcția generală asistență socială și protecția familiei a primăriei, precum și rezultatele așteptate de la proiect, implementat în perioada noiembrie 2021 – iunie 2023.

Bugetul estimativ al proiectului este de 52 000 de euro.

Un alt subiect ține de responsabilitățile partene-

rilor de implementare, precum și planul activităților proiectului. Participanții la proiect – reprezentanții primăriei mun. Bălți, ai Direcției

generale asistență socială și protecția familiei, Secției sănătate, Direcției generale financiar-economice și ai Consiliului municipal Bălți – au salutat ideea creării ace-

tui serviciu social pentru mun. Bălți, menit să acopere nevoile de asistență medicală, logopedică și psihologică specializată pentru copii și

adulți cu dizabilități din Bălți și va contribui la integrarea acestora în viața socială.

Livia Golovații, coordonator de proiect: „Vom asigura asistență medicală,

kinetoterapeutică și logopedică specializată pentru minim 60 de copii cu dizabilități din municipiu, și vom oferi suport și instruire familiilor acestora, pentru a le ajuta să-și apere dreptul la sănătate și să beneficieze de oportunități egale în comunitate”.

Acest proiect este implementat de către AO „CREDIS” din sursele Uniunii Europene în Republica Moldova în cadrul proiectului „Organizațiile societății civile acționează pentru servicii sociale mai bune”, cofinanțat și implementat de Fundația „Soros Moldova” în parteneriat cu Keystone Moldova și Institutum Virtutes Civilis.

Viorica CEMÂRTAN,
Serviciul de presă,
mun. Bălți

ION LUCA CARAGIALE - „...un om cât o lume”

„Caragiale a fost cel mai mare român din câți au ținut un condei în mână și o torță aprinsă în cealaltă mână. Condeiu l-a căzut, dar torța arde și nu se va stinge niciodată.”

Barbu DELAVRANCEA

Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), în parteneriat cu Teatrul Național „Satiricus. Ion Luca Caragiale”, organizează începând cu 14 ianuarie 2022, expoziția de documente cu genericul „ION LUCA CARAGIALE - „...un om cât o lume”, prilejuită de aniversarea a 170 de ani de la nașterea prozatorului, dramaturgului, poetului, publicistului I. L. Caragiale.

În contextul reconstituirii unor pagini din epoca în care s-a născut și a creat Ion Luca Caragiale, reconstituirea etapelor vieții marelui scriitor și principalelor trăsături ce-l caracterizează opera, în oglinda documentelor aflate în patrimoniul BNRM, expoziția propune o incursiune în documentele ce reflectă actualitatea și vitalitatea operei marelui clasic. Expoziția are 10 compartimente:

1. Epoca Caragiale: de vorbă cu trecutul...

2. Caragiale - ctitorul teatrului românesc;

3. Caragiale, un geniu al satirei;

4. Caragiale pe scena basarabeană;

5. Publicistica lui Caragiale;

6. Caragiale povestind copiilor;

7. Caragiale necunoscut;

8. Caragiale în alte limbi;

9. Caragiale după Caragiale;

10. „Caragiale este cartea noastră de vizită și așa trebuie să rămână”, Răzvan Theodorescu.

Printre exponate se regăsesc: „Momente, Schițe, Amintiri”, opere complete semnate de I.L. Caragiale, editate la București în 1908; Calendarul literar și artistic „Dacia” pentru anul 1898, editat sub în-

grijirea lui I.L. Caragiale la editura Tipografiei „Dacia”; „Reminiscențe” de I.L. Caragiale, editată la București în 1915; „Teatru”, volumul I, apărut în 1922; versuri, proză, dramaturgie, cărți pentru copii, semnate de către I.L. Caragiale și editate în diferite timpuri, inclusiv în alte limbi; amintiri ale contemporanilor protagonistului ș.a.

maturg, nuvelist, pamfletar, poet, scriitor, director de teatru, comentator politic și ziarist român, de origine greacă. Este considerat a fi cel mai mare dramaturg român și unul dintre cei mai importanți scriitori români. Opera lui Ion Luca Caragiale cuprinde teatru (opt comedii și o dramă), nuvele și povestiri, momente și schițe, publicistică, parodii, poezii.

și naturalistă („O făclie de Paști”, „Păcat”, „Două loturi”, „În vreme de război”) și fantastică („La hanul lui Mânjoală”, „Kir Ianulea”).

A tradus din M. Twain, Ch. Baudelaire, E.A. Poe ș.a., iar opera sa a fost, la rândul ei, tradusă în numeroase limbi.

„...vreau să-i cer scuze Marelui Maestru pentru cum s-au purtat contempo-

Scopul expoziției: Reflectarea operei „dramaturgului, așezat valoric în galeria scriitorilor clasici prin care s-a născut teatrul românesc” (Titu Maiorescu); a clasicului literaturii noastre care a surprins secvențe din viața oamenilor obișnuiți, cu defecte, calități și slăbiciuni; a epocii în care s-a născut și a creat Ion Luca Caragiale, reflectată în documentele din colecțiile BNRM; reconstituirea etapelor vieții marelui scriitor și principalele trăsături ce-l caracterizează opera.

Pe 30 ianuarie 1852 se naște Ion Luca Caragiale, dramaturg și prozator; membru post-mortem al Academiei Române (1948). Ion Luca Caragiale (n. Haimanale, județul Prahova, astăzi I. L. Caragiale, județul Dâmbovița, d. 9 iunie 1912, Berlin) a fost un dra-

Caragiale nu este numai întemeietorul teatrului comic din România, ci și unul dintre principalii fondatori ai teatrului național. Operele sale, în special comediele, sunt exemple excelente ale realismului critic românesc. Primul volum al lui Caragiale, „Teatru”, prefăcut de Titu Maiorescu, prin studiul său din 1885, „Comediile d-lui I. L. Caragiale”, a apărut în cursul anului 1889. Creator al schiței în literatura română, a scris numeroase „Momente” și „Schițe, asemănătoare teatrului, prin fondul lor dramatic și comic: „Domnul Goe”, „Vizita”, „Bubico”, „Tren de plăcere”, „Căldură mare”, „Un pedagog de școală nouă”, „Ultima oră”, „Inspekțiune”, „High-life”, „Telegrama”, „Justiție” etc. Ca nuvelist, Caragiale a cultivat proza de observație psihologică

ranii lui cu el, iar noi, astăzi, ar trebui să reparăm această vină, măcar jucându-l bine și, mult mai important, trăind ALTFEL.” Mircea Diaconu.

Vă așteptăm cu drag să vizitați expoziția, revenind în lumea clasicului literaturii noastre care a surprins secvențe din viața oamenilor obișnuiți, cu defecte, calități și slăbiciuni, care „prea actuală în urmă cu aproape un veac, a rămas actuală și astăzi” (Mircea Iorgulescu).

Expoziția va fi deschisă pentru vizitatori până la 25 februarie 2022.

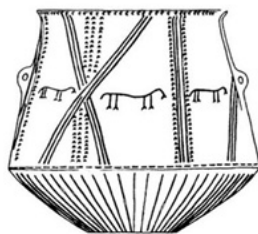
Ludmila ERUȘEVSKI,
specialist principal,
Marketing și
comunicare
socio-culturală, BNRM

Despre cele mai vechi și bogate complexe funerare descoperite în satul Tudora, r-nul Ștefan Vodă

Satul Tudora din r-nul Ștefan Vodă este situat într-o zonă pitorească de pe cursul de jos al râului Nistru. Cele mai vechi informații despre descoperirile arheologice de pe teritoriul acestui sat datează din anul 1940, când profesorul și istoricul local A.A. Șiriaeș a cercetat aici o movilă funerară. Atunci, au fost descoperite trei vase din perioada timpurie a epocii bronzului (ultima parte a mil. IV î. Hr.), actualmente, păstrate în Muzeul de Istorie al or. Ismail. Mai târziu, în anul 1958, A.I. Meliukova cercetează la Tudora o movilă funerară plană, tot din perioada timpurie a epocii bronzului, situată în spatele cetății Tudora II, pe drumul ce duce spre satul învecinat Crocmaz. S-a dovedit că persoana înhumată a fost depusă în poziție întinsă pe spate, alăturat aflându-se trei vase pictate și o cataramă de os. Cu un an mai târziu, tot A.I. Meliukova cercetează la Tudora doi tumuli. Prima movilă funerară era situată pe promontoriul Cârneț, fiind descoperite și studiate 10 morminte

de înhumare. Mantaua primară a tumulului a fost ridicată deasupra unui mormânt deranjat în vechime, datat în epoca eneolitică (prima jumătate a mil. IV î. Hr.). Dintre piesele recuperate pot fi menționate: fragmentul unui toporaș de piatră, o lamă de cuțit, un străpungător și o dăliță din bronz. Peste o perioadă de timp, în tumul a fost înhumat un purtător al culturii Usatovo de la mijlocul mil. IV î. Hr., care se remarcă prin varietatea vaselor ceramice depuse în mormânt.

Ornamentul unui vas din acest mormânt nici în ziua de astăzi nu își găsește analogii în repertoriul formelor ceramice Usatovo, pe suprafața căruii fiind redată schematic figurile a câtorva animale. Decorul șnurat acoperă întreaga

suprafață a vasului și este format din linii verticale și orizontale combinate cu semiluni și imprimeuri realizate cu o roțiță dințată. Un interes deosebit prezintă opt reprezentări zoomorfe, probabil ale taurului, plasate în partea centrală a spațiului cuprins între diametrul maximal al vasului și buză. Figurile sunt prezentate în profil, partea inferioară a membrelor și capul fiind redată prin semiluni. Mormântul culturii Usatovo de la Tudora este unul dintre primele complexe de acest tip cercetate

în spațiul Pruto-Nistean.

Putem admite că figura animalului de pe suprafața vasului de la Tudora reprezintă corpul unui bovid, iar redarea acestuia pe un recipient depus în mormânt să aibă conotații ritualice legate de cultul ta-

urului. De altfel, acest cult este cunoscut la mai multe populații preistorice răspândite în nordul Africii, în Europa și Asia. Nu este exclus că originile practicilor legate de cultul taurului să reprezinte simbolic acțiuni de vânătoare timpurie și domesticirea taurului sălbatic ca un spectacol al controlului omului asupra naturii. La popoarele epocii bronzului, taurul era venerat ca epifanie a fertilității masculine, într-o societate patriarhală cu un sistem economic bazat pe păstorie mobilă. Actualmente, vasul cu reprezentări zoomorfe este expus în expoziția arheologică a Muzeului Național de Istorie din Moscova, Rusia.

Tumulul la care ne-am referit conținea și alte 8 morminte mai târzii, datele în epoca bronzului. În zona Nistrului de Jos, A.I. Meliukova a cercetat în total șase tumuli – doi la Tudora și patru la Olănești.

Sergiu POPOVICI,
director adjunct al
Agenției Naționale
Arheologice

Abonarea 2022

Continuă abonarea pentru anul 2022 la revista științifico-metodică trimestrială „**ADMINISTRAREA PUBLICĂ**” și la ziarul „**FUNCȚIONARUL PUBLIC**,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „**Administrarea Publică**” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

6 luni - 84 lei; 6 luni - 84 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „**Funcționarul Public**” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

6 luni - 78 lei; 6 luni - 78 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADICA - șef Direcție

Ion AXENTI - specialist principal

Ana BARDUC - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Tiraj: 300.

Bun de tipar 28.01.2022

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0- 22- 28-40-78

Tipografia CEP USM

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică